

Zeitschrift:	Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum
Herausgeber:	Litteris Conradi Orellii et Soc.
Band:	- (1748)
Heft:	11
Artikel:	Nomothesiae ecclesiae Christianae ex certis principiis deductae & modeste vindicatae sectio tertia sistens ac probans divnum principum huius nomothesiae
Autor:	[s.n.]
DOI:	https://doi.org/10.5169/seals-394630

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 20.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

NOMOTHESIÆ ECCLESIÆ CHRISTIANÆ

Ex certis Principiis deductæ
& modeste vindicatæ

SECTIO TERTIA

Sistens ac probans

Divinum Principium hujus Nomothesiæ.

§. I.

Nomothesiæ Christianæ genuinum ac certum Principium est Auctoritas Dei, speciatim Filii Dei, Res Religionis in Sacris V. & Novi Testamenti revelantis ad credendum, agendum, colendum, sperandum & Ecclesiam regendum.

JUxta Sectionem antecedentem Principium Religionis Christianæ non est ratio, nec auctoritas humana, sive paterna sive magistratus sive ecclesiæ aut Ministrorum Ecclesiæ. Non etiam simplex historia. Quodnam ergo? Auctoritas Dei, speciatim Filii Dei, res Religionis in Sacris V. & N. Testamenti revelantis. Qui Religionem Christianam agnoscit, agnoscat quoque Nomothesiam sive leges, quibus subjectus conformis vivere debet, adeoque etiam certum Principium sive Legislatorem requisitis ad tantam societatem sufficienter & salutariter regendum instructum. Qui nunc mente sua perpendit naturam Religionis Christianæ, conserte que cum ea cuncta, quæ circumferuntur, quæque singi possunt principia, ut judico, nullum reperiet

riet quod magis ad conscientiam demonstrat ac auctoritas Dei, speciatim Filii Dei. Quod primo probabo ex natura Religionis Christianæ, dein ex sacris.

§. II. Natura Religionis Christianæ poscit Principium Nomothesiae divinum.

Religio Christiana, quæ *Regnum Dei, Cælorum*, dispersum per universum orbem, tradit & inculcat dogmata, mysteria, præcepta, cultum, vaticinia, promissiones, interminationes, regimen & alia divina, vera, sancta: Membra hujus regni varios habent hostes internos, spirituales, etiam inter se pugnant, variis bonis destituuntur ad veram & æternam salutem. E. postulat Principium divinum, legislatorem, dominum & protectorem divinum. Aliás non esset *Regnum Dei, Cælorum*. Ut in regno terrestri regnat Rex terræ, ac leges fert. Sic in *Regno Dei, Cælorum*, regnat Deus, Dominus cœlestis. Dein Religio Christiana dispersa est per universum orbem, Europam non solum, sed et Asiam, Africam & Americam, testante experientia. E. Legislator, Dominus, Judex Ecclesiæ poscitur omnipræsens, qui vero solus verus Deus. Finge, caput, legislatorem, dominum Ecclesiæ humanum sedentem in extimo termino terræ, Ecclesias vero particulares in opposito extimo. Leges, responsa, bullæ vix post duos tresve annos ad has deferri possent. Finge easdem intercipi vel cum navibus in profundum mare mergi. Vel finge post tot annos tandem ad locum destinatum pervenire, sed partes contrarias de vero sensu dissidere, appellare ad judicem melius informandum. Requiruntur

runtur minimum quinque vel sex anni, antequam nova responsa eo perferantur. Quam male consultum esset Ecclesiæ Dei? Speciatim in casibus arduis, salutem animarum concernentibus, controversiis maximi momenti! Quot in terra caussa nondum decisa moriuntur? Non licet dicere, factos esse casus: Non solum dabiles sunt, sed toties dantur. Dices: Dantur viri experti, qui interea temporis prudenter consulunt. Bene consulant etiam sequenti tempore. Ecclesia non indiget capite remotissimo, quod vix post plures annos eam aliquo responso instruere valet. Quam felix vero Ecclesia, quæ dominum jugiter præsentem habet! Iosuper Religio Christiana tenet dogmata, speciatim mysteria, præcepta morum. E. poscitur Doctor, Præceptor sapientissimus, verax, infallibilis, sapientissimus, qualis solus verus Deus. Omnes homines mendas, fallaces, ipsi polluti. Caro & sanguis mysteria non revelant, cultus in Religione Christiana, qui ἀθελοθρησκεία est, damnatur, requiritur divinus. E. a solo Deo institutus, vaticinia quæ in sacris extant, Deum omniscium postulant. Nemo hominum futura prædicere potest. Bona hujus Religionis sunt æterna, spiritualia, cœlestia, mala itidem æterna, spiritualia, infernalia. Talia dependent a solo vero Deo omnisufficiente, omnipotente. Solus Deus Creator, Conservator, Gubernator, Redemptor hominum, potestatem & potentiam habet per spiritum & verbum ad Religionem Christianam vocandi, colligendi, regendi, puniendi. Homo in hominem, frater in fratrem neque jus neque potentiam habet. Unde auctoritas humana, ecclesiastica varie laborat, frustra præcipit conscientiæ. Hypocrita, Politicus, man-

data

data ejus in sinu ridendo, ore probat. Si quæ ejus vis, carnalis est, non ex cœlo. Si hinc Brachium seculare sententiam ab Ecclesia latam exequi renuit, fulmen est brutum. Vel Rex mutatus Hæreticis favet. Et quid si caput Ecclesiæ moritur? Si interregnum longius durat? Si factio-nes duo vel tria capita eligunt, quod haud semel factum? Talia haud timenda sunt, si Ecclesia ve-neratur caput divinum, æternum, independens, omnipotens.

*§. III. Sacræ quoque literæ poscunt Principium Nomo-
thesiæ Christianæ divinum, quod est Verbum Dei, id-
que unicum.*

Clarissime Petrus II. Epist. I: 19. *Etiam habe-
mus Verbum Propheticum firmius, præclare attendentes
agitit ad illud, tanquam lucernam apparentem in
loco caliginoso &c. ad finem cap. Apostolus morti
proximus, constituerat Christianos in Religione
Christianæ confirmare, id quod facit removendo
falsum principium, fabulas, historias, tradicio-
nes cum specie sapientiæ excogitatas v. 16. ponen-
do vero vera Principia, doctrinam scil. Christi
a Patre ex cœlis cum gloria præceptam, ceu cu-
jus ipse cum aliis Apostolis oculatus & auritus te-
stis erat v. 16, 6, 17. & *Verbum Propheticum*, per
quod in genere intelligimus Scripturam V. Testa-
menti, in specie illam partem, quæ futura præ-
dictit, quæque per Christum jam impleta erat.
Unde notanter dicitur in comparatione *Verbum
firmius* doctrina Christi, in se æque firma ac doctri-
na Mosis & Prophetarum. Nihilominus hæc vo-
catur *firmior*, ceu quæ per tot secula in Ecclesia*

Judai-

Judaica jam divina habita, quæ quasi fundamen-
tum doctrinæ N. Testamenti. Ergo Petrus pro
principio, fundamento, norma Religionis Chri-
stianæ agnoscit Verbum Dei, doctrinam Christi &
Prophetarum. Commendat & laudat Christianos
gregarios, (minime vero reprehendit), quod atten-
dant ad verbum Propheticum, dogmata itaque
Christianæ ex eo petant, probent, examinent,
contraria rejiciant. Docet insuper illos hunc la-
borem vere & certo præstare posse, quippe ver-
bum Propheticum *est lucerna apparens in loco caligi-*
noso. Noctu lucente candela video, discerno,
quæ ante me sunt. Si vero auctoritas Ecclesiæ
aut ministrorum, naturam principii, fundamenti,
judicis in Religione Christiana haberet, Petrus sine
dubio id monuisset, imo vi muneric monere de-
buisset, tanto magis, quia ipsi res erat cum Chri-
stianis : Velim probe sciatis penes Ecclesiam, ejus
summos ministros, me speciatim pontificem non-
nisi stare cum auctoritate capita Religionis Chri-
stianæ determinare, controversias decidere. Vos
Laici hæc non intelligitis, verbum Dei obscurum
est: Imprudenter & male agitis scrutantes Scriptu-
ras. Sane Petrus vel Romæ non fuit aut succes-
sores ejus alio spiritu aguntur, eoque contrario.
Dein II. Tim. III: 16. *Omnis Scriptura divinitus in-*
spirata utilis est ad doctrinam, elenchum, correctionem,
castigationem, quæ est in iustitia. Scopus, nexus &
verba hæc fortiter thesin nostram adstruunt. Apo-
stolus prædicit corrupta posteriora tempora in vita,
speciatim etiam in doctrina v. 7-10. subjicit con-
silium vincendi seductores, quod est doctrina
& vita Christiana v. 10, 14. illa maxime quæ con-
tinetur sacra Scriptura ceu quæ potentiam habet

Lecto-

Lectores, Auditores sapientes reddendi ad salutem, ipsos quoque pueros v. 15. quæque a Deo inspirata utilis est ad docendum veritates, refellendum errores, corrigendum pravos mores, instituendum in bonis moribus vel officiis erga Deum, proximum & seipsum v. 16. cum præclaro effectu v. 17. Quid nunc desideratur in Scriptura? Est Doctor veritatis & pietatis: est Judex controversiarum & Corrector pravorum morum. Non est litera mortua, sed potens etiam transitive, ceu quæ Σύναψις habet sapientiam ad salutem fidelibus conferendi, quæque viros Dei ad omne bonum opus perfectos constituit. Cujus usus in posterioribus corruptis seculis, quæ vero nunc vivimus, ad refundendum seductoribus, prorsus egregius. Ergo non necessaria auctoritas Ecclesiæ aut ministrorum in dogmatibus, præceptis, cultu: Potentiam & usus dictos Scriptura abunde exerit apud quoslibet fideles Christianos. Ipsi pueri ab ineunte ætate sacris imbuti commoda ex ea accipiunt, certe valde suspecta est hoc nostro tempore Ecclesia, quæ consilio Pauli contrarium fert præceptum de Scriptura non legenda, de autoritate Ecclesiæ in rebus Religionis simpliciter veneranda. Insuper Es. VIII:20. *Ad legem & testimonium. Quod si non dixerint juxta verbum hoc, certe non erit illi aurora.* Σύναψις lucem & robur his verbis dat. Ecclesiæ promittitur Doctor Messias cum Apostolis v. 18. Spiritus S. vero prævidit varii generis seductores, populum Dei ex proprio spiritu docentes ac seducentes. Quare monet ab horum seductione, commendatque quærere Deum suum v. 19. Jam subicit modum Deum quærendi: *Ad legem & testimonium.* Lex & testimonium Dei; Deus in lege &

testimonio, vel quod idem est, in Scriptura S. loquitur, testatur, docet, præcipit. Ergo qui attendit ad legem & testimonium, ille Deum suum in Religionis rebus quærerit conf. Joh. V: 39. Hoc officium sub gravi necessitate imponitur. Quod si non dixerint secundum verbum hoc, non erit illi aurora. E. Principium, norma rerum Religionis solum Verbum Dei. Cum hoc conjungitur aurora sive illuminatio Spiritus S., sine Verbo nulla spes illuminationis Spiritus S. datur. Quod ipsum docet Petrus loco supra citato II. Ep. I: 19.

**§. IV. Sacrae Literæ insuper specialius docent principium
hoc esse Filium Dei. A sola auctoritate Filii Dei
dependere res Religionis Christianæ.**

Bene hæc cohærent cum antecedentibus. Jesus Christus enim est verus Deus, Filius Dei vivi, a Patre ex pacto singulariter institutus & datus unius Ecclesiæ Christianæ Dominus & caput, Act. II: 30. Eph. I: 22. Quando igitur in genere principium Ecclesiæ auctorativum dicitur Verbum Dei; commode dicitur in specie auctoritas Filii Dei summi & unici Domini ac capitis Ecclesiæ. Probabimus autem primo titulis, tum testimoniosis Scripturæ; denique inductione eorum, quæ Religionem Christianam constituunt, & ultimo similitudinibus sacris.

**§. V. Jesus Christus Filius Dei solus & semper ērū
vāpē gestat titulos, qui inferunt esse illum principium
Religionis Christianæ.**

Tales tituli sunt a] Caput Eph. I: 22. IV: 15. Coloss. II: 19. Capitis instar conjunctus cum corpore

pore & membris, jugiter influit, prospicit corpori,
regit & defendit illud. Corpus absque capite mor-
tuum est. Talia sunt in capite naturali. E. mul-
to magis in supernaturali, divino. Titulus hic
Caput Filio Dei privus est: Gloriosus hic titulus
alteri non datur. Corpus duo capita non haberet:
Eset alias monstrosum. Et cui usui caput vica-
rium? Caput hoc divinum est Coloss. II: 9. adeo-
que omnipræsens, omniscium, omnipotens, in-
finitum, independens, plenum gratia & veritate,
imo superabundans, totum corpus implens Joh.
I: 14, 16. Coloss. II: 10. Eph. I: 22, 23.

β] *Λόγος Ratio*, sapientia divina, æterna, Creator
omnium, in quo vita, lux vera, illuminans omnem
hominem in mundum venientem. Joh. I: 1, 3,
4, 9. Est ergo magna *δύναμις* in titulo *Λόγος*. Alia
longe *ἐμφασίς*, quam *λόγον ἔχων*, *λογικός*. Ipsa
sapientia divina originaria scaturiens, effluens in
omnem hominem. Talis est ab æterno; etlam-
num est, manetque in æternum. Non solum in
cœlo, sed & in mundo, Ecclesia militante. Hic
titulus soli Filio Dei proprius, excludit aliud prin-
cipium Ecclesiæ auctorativum, ceu non necessa-
rium. Maximi Ministri in Ecclesia non participant
de hac gloria: Quantus Minister Johannes Bapti-
sta! Sed non erat lux, missus tantum, ut testaretur
de Luce v. 7, 8.

γ] *Διδάσκαλος Doctor*, qui cum plena auctoritate
docet. Qui Doctor & Dominus simul. *Vocatisme*
Doctorem & Dominum: *Præclare dicitis etenim sum*
Doctor & Dominus vester Joh. XIII: 13. Quo
sensu non aliis datur. Quod ipsum poscit titulus
Synonimus.

Matth.
23:

δ] Καθηγούμενος. Doctor, Dux. Unus est enim Doctor vester Christus, vos vero omnes estis fratres v. 8, 10. Exiliiori quidem sensu dantur alii Doctores, sed qui simul servi, missi a summo Doctore. I. Tim. II: 7. II. Cor. IV: 5. Eph. IV: 11.

ε] Κύριος. Dominus Ecclesiae, qui in Ecclesiam, ceu populum suum, cum omni auctoritate dominatur, quippe ab ipso Patre Dominus constitutus Act. II: 36. isque *εἰς unicus* I. Cor. VIII: 6. exclusis aliis omnibus. Inter Ministros Christi eminent Apostoli, Petrus, Paulus, reliqui, sed hi non sunt domini fidei II. Cor. I: 24. Petrus non nisi fuerat servus, II. Petr. I: 1. Paulus servus, Rom. I: 1. Ad hoc enim Christus & mortuus est & surrexit & revixit, ut dominetur in mortuos & vivos. Rom. XIV: 9.

ζ} חכמתה, Sapientia divina, hypostatica, æterna, originaria, Sapientiam communicans Prov. VIII: - - IX: 1. I. Cor. I: 30. quæ de Angelo vel Propheta prædicari nequit. Dantur חכמים Sapientes, sed qui ipsi sapientiam acceperunt, aliis dare nequeunt I. Reg. II: 9. III: 12. Pauus Sapiens Auditoribus suis Sapientiam dare haud poterat, quia genibus flexis abs Deo pro iis petierat Eph. I: 16, 17. Sapienter & hodie Ministri se depriment coram divina Sapientia, eamque pro se & auditoribus petunt: conf. Jac. I: 5. Quod vero in fide petendum est. In fide vero petere nequit is, qui opinatur Sapientiam in cœlis inclusam esse, regere Ecclesiam per vicarium caput.

η] נביה Prophetæ, Mosi Prophetæ maximo similis Deut. XVIII: 18. imo eo major, utpote Moses servus tantum, at Christus Dominus Hebr. III: 5. qui loquitur Verba Dei, quique a toto populo adeo.

que

que ipsis Ministris audiendus v. 19. Noli dicere: plures dari Prophetas. Dantur, sed non ejusdem classis cum hoc Propheta. Unde promittitur in singulari *Propheta*, non *Prophetæ*. Promissio restrin- gitur ad solum Christum Act. III: 22. Christus tantus Propheta, ut reliquos ipse mittat Eph. IV: 12. Hi simpliciter tenentur dependere ab ejus ore. Omnis anima, quæ non audiverit verba hujus Prophetæ exterminabitur Act. III: 23. Ergo etiam Minister Ecclesiæ, episcopus, quicunque ille **בָּנֵי־עֵדָה** *Vir* gravis in Ecclesia Deut. XVIII: 19 Munus ejus Propheticum non cessat, sed manet usque ad consummationem seculi.

2] **תְּבִיעָה** *Testis*. Ef. LV: 4. *Ecce dedi illum* (scil. Messiam) *Testem Nationum*, qui de rebus cœlesti- bus cum divina auctoritate testatur, cuius Testi- moniis simpliciter fides est habenda. Gloria ejus cognoscitur, tum quia unus tantum, tum quia omnium Nationum Testis est. Quæ gloria in Testes servos non cadit. Hinc Apoc. III: 14. *Hæc dicit Amen ille, ὁ Μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινὸς. Testis ille, fidus ille & verus ille*, qui parem testem non habet: *Ego adhuc natus sum & adhuc in mundum veni ut testimonium darem veritati.* Alii Testes di- cuntur quia hujus testimonium acceperunt, assigna- runt, testati sunt vitam pro eo ponentes.

1] **מָצֵה** *Præceptor*. Ef. LV: 4. Etiam dedo Mes- siam *Præceptorem Nationum*, qui solus cum aucto- ritate divina Nationibus præcipit credenda, agenda. Unde mittens Apostolos ad Nationes mundi man- dat: *Docete baptizatos ex omni gente, servare omnia, quæ ego vobis præcepi.* Apostoli non erant Præcepto- res, sed ipsi præcepta acceperant, quæ, & non alia, Nationibus præcipere debuerant. An hodie

hæc dignitas Filio Dei ablata? An Ministri Ecclesiæ majorem auctoritatem habent, quam Apostoli? certe non.

z] ρυν Consiliarius. Inter titulos Messiæ legitur Es. IX: 5. *Illustris Consiliarius*, qui consilia dat plenus sapientia profunda. Præcipit quoque, sed ita ut præcepta sint consilia sapientia, salutifera, quæ se ad conscientiam demonstrant. Non pro omnipotentia cogit ad obsequium, sed sapienter, fortiter consulit. Unde qui consilium eius rejiciunt, eos juxta consilium cordis proprium ire sinit. Matth. XVI: 24. Joh. VI: 66, 67. Consiliarii in rebus Ecclesiæ pares Filio Dei non dantur. Qualis titulus *Consiliarius*, Filio Dei dignus; si etiam alii dentur? Unde Sapientia æterna. *Mibi consilium; ego prudentia.* Prov. VIII: 14. Apoc. III: 18. *Consulo tibi episcopo Laodiceno.* conf. Apoc. I: 8.

λ] ριψ Unctus. Titulus Messiæ Psalm. II: 2. *Unctus* non solum Rex, Pontifex, sed etiam Propheta. Esajas unctionem Messiæ primo refert ad munus ejus Propheticum c. LXI: 1. dantur etiam alii *uncti*, sed Ministri I. Chron. XV: 22. fideles gregarii, I. Joh. II: 27. qui vero omnes unctionem debent Christo Spiritum S. acquirenti, effundenti Joh. XVI: 7. Act. II. 33. Ipse Spiritum S. Apostolis dedit Joh. XX: 22. Ergo Christus solus est *cum duximus Messias unctus Propheta & Doctor Ecclesiæ*, speciatim N. Testamenti. Ecclesia, Ministerium Ecclesiæ, nihil proprio spiritu determinare, præcipere valet, nonnisi Spiritu Christi. Joh. XX: 21. 24. Si remitteret aut detineret peccata ex affectu carnis, mundi, in cœlo non rata haberetur remissio aut detentio. Episcopus, qui sibi videtur *unctus, auctoritative cum Christiano in rebus Reli-*

Religionis agere non valet. Nam hic *habet unguentum & non opus ei*, ut cum auctoritate doceatur.

I. Joh. II: 27.

Ex titulis his productis & expositis firmiter concludimus, Jesum Christum Filium Dei esse principium Religionis Christianæ & omnium ejus capitum, idque unicum, constans, speciatim in tota Ecclesia militante. Nam ille solus est Caput, Λόγος, Doctor, Dominus, Sapientia, Propheta, Testis, Præceptor, Consiliarius, Messias. Non sunt duo vel plures, Ecclesiæ Capita, Λόγοι, Doctores, Domini, Sapientiæ, Prophetæ, Testes, Præceptores, Consiliarii, Messiæ, cum absoluta auctoritate in Ecclesia Christiana, sensu excellenti. Unusquisque titulus assertum nostrum probat: Multo magis omnes conjunctim. Est quidem aliud alio fortior, sed nulli robur probationis deest, dant & accipiunt a se invicem lucem & robur.

VII. *Testimonia Scripturæ confirmant Jesum Christum Filium Dei esse unicum, constans Principium Religionis Christianæ.*

Ex his primum est Patris de Filio Matth. XVII: 5. *Ecce! vox ex cœlo dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo acquievi. Audite eum.* Vim argumenti clarius cognoscemus attendentes ad occasionem, mandatum, mandantem, testes & alias notabiles circumstantias. Occasio latet in cap. XVI, ubi Matthæus refert Apostolos, speciatim Petrum, noluisse credere Doctrinæ Christi de statibus ejus, credidisse vero Doctrinæ Ecclesiæ. Sextiduo finito mandatum divinum datur: *Hunc, quem audire noluitis, audite, recipite ejus doctrinam,*

præcepta , cultum , vaticinia cum omni submis-
 sione , fide & obedientia. Mandatum hoc tulit
 ipse Pater , qui plenum jus præcipiendi habet ,
 quique mandatum suum modo perhibuit divino ,
 quippe corroboravit id miraculis , visibili & audi-
 bili , nube lucida supernaturali in summo cœlo ,
 voce ex cœlo (in quo homines materiam deci-
 piendi non habent , Matth. XVI: 1. Joh. VI: 31.)
 Commendavit insuper gravibus rationibus. Ille ,
 qui audiendus , est Filius Dei , isque dilectus & in
 quo Pater acquiescit. Testes erant tres Apostoli ,
 fide digni , antea increduli. Illi ipsi , qui nolue-
 runt Christum audire , vi divina coacti fidem ei
 habuerunt. Viderant summos servos , Mosen &
 Eliam cum Christo colloquentes de hoc ipso capi-
 te , quod antea rejecerant. Vox Patris , nubes
 lucida , Apostolos in terram prostraverant , quos
 vero potens Filii Dei manus erexerat. v. Matth.
 XVII: 1. 9. Luc. IX: 30, 31. Sequitur ergo
 ex dictis Filium Dei in rebus Religionis esse audi-
 endum ceu qui characteres Doctoris a Deo dati plene
 possidet , isque solus. Dices : *Etiam alii doctores
 sunt audiendi.* R. Vox cœlestis præcipit : *Hunc
 audite , non aliud.* Si alii , ceu fidi servi in no-
 mine Domini loquuntur , tum demum illos audi-
 mus , quando in examine eos reperimus Doctri-
 næ Domini inhærentes. Alios non audimus. Al-
 terum ipsius Domini Jesu Christi de se testimoni-
 um Matth. XXVIII: 18. f. Jesus Christus verbis
 his , quæ proxime ante abitum in cœlum dicta
 sunt , sibi soli attribuit jus & potestatem Ecclesiæ
 præcipiendi. *Docete baptizatos servare omnia , QUÆ
 EGO PRÆCEPI VOBIS.* Compellat summos Mi-
 nistros , Apostolos , Petrum & reliquos pariter
 tractat,

tractat, quibus non aliud adscribit jus quam docendi & quidem omnia ea, quæ ipse ceu Dominus cum auctoritate eis præcepit. Unde ait: *Mihi data est omnis potestas in cœlo & terra.* Ergo non solum in Ecclesia triumphante in cœlo, sed etiam militante in terra. Alius aliquis ἔχουσις non habet. Hinc potestate hac utitur mittens sine ulla distinctione Apostolos ceu servos ad Evangelium Christi prædicandum. Præoccupat objectionem: *Tu nos nunc relinquis. Petis altissimum cœlum.* Respondit. *Ecce, probe adverte; Noli ita cogitare. Ego vobiscum sum per omnes Dies usque ad consummationem seculi.* Non ergo Ecclesia indiget vicario, quippe semper præsens est. Quid clarius? Christus solus potestatem habet Ecclesiam suam in terra dogmatibus, præceptis, docendi, regendi. Habet & exercet semper. Non aliis quis habet: Apostoli sunt Servi Jesu Christi, stricte adstricti ad Præcepta Christi. *Quæ ego vobis præcepi.* Profecto si ullibi Dominus Ecclesiæ materiam habuisset Hierarchiam Ecclesiasticam instituendi, declarandi, habuisset proficiscens in cœlum. At nullum datur vestigium; Contrarium constat clarissimis verbis. *Tertium testimonium Spiritus S. de Jesu Christo Filio Dei, ceu principio Ecclesiæ Christianæ, quod legitur Joh. XVI: 13 - 16.* Spiritus veritatis non *A SEMETIPSO loquetur, sed quæ audit, loquetur & annuntiabit vobis.* Ille me glorificabit. *Nam EX MEO accipiet & annuntiabit vobis.* Omnia, quæ Pater habet, mea sunt. Quare dixi, quod ex meo accepturus & annuntiatur vobis. Quantus Doctor Ecclesiæ Spiritus S. sit, Ecclesia Christiana credit & admiratur. Verax Testis Mysteriū profundissimum his verbis proponit. *Spiritus*

hic non loquetur A SEMETIPSO , sed quæcunque
 audiet , loquetur . Quia tres testes unum sunt ,
 Spiritus S. non A SEMETIPSO loquitur , quippe
 Spiritus Patris & Filii , loquitur adeoque , quæ
 ex Patre & Filio habet . Dein me glorificabit . Glo-
 riam nominis mei Ecclesiæ singulariter annuntiabit ,
 nam EX MEO accipiet . Gloriosa , quæ Spiritus S.
 de Immanuele docet , accipit a Christo quod re-
 petitur v. 15. Sequitur ergo ex dictis Iesum Chri-
 stum modo arcano esse Principium Religionis Chri-
 stianæ , nam ipse Spiritus S. ; Divinus Doctor Evan-
 gelica ex Filio accipit . Quanta vi hinc fluit , Ec-
 clesiam , Ministros Ecclesiæ vel Vicarium homi-
 nem non esse Principium Capitum Religionis Chri-
 stianæ . Ipse Spiritus S. non loquitur E SEMET-
 IPSO . Quæcunque loquitur , accipit a Christo .
 Qua ergo ratione dici potest , Ecclesiam , Consi-
 lia , Pontificem cum propria auctoritate res Reli-
 gionis Christianæ tradere , cognoscere , interpre-
 tari , decidere , ut alii omnes ab ea simpliciter
 dependere teneantur : Vel an vicarius aut quicun-
 que aliis jactare valet , se non ex se ipso loqui ,
 sed ex Christo sumere . Si etiam ita se haberet ,
 tum Christus non abest , vicario non indiget .
 Omnes veri Christiani , veri Ministri ex Christo
 sumunt . Quartum Testimonium Apostolorum de
 Jesu Christo Principio fidei Christianæ . Quam
 frequentissimum , quod Apostoli Iesum Dominum ,
 se vero Servos , Legatos appellant . Sine dubio ve-
 re . In quo consistit Dominium , Servitus , Digni-
 tas Legati ? Dominus dominatur . Servi serviunt ,
 fide agunt ex præscripto . Legati strictissime de-
 pendent a legantibus . Ergo Jesus solus domina-
 tur in regno suo , præcipit credenda , agenda ,
 colenda

colenda , speranda. Apostoli vero simpliciter ser-
viunt , agunt ex mandato. Si ipsi præciperen ,
auctoritative deciderent , non essent servi : Unde
etiam ipsi profitentur. *Non dominamur fidei vestræ*
2. Cor. I : 21. *Non nos ipsis prædicamus , sed Chri-* 4
stum Jesum , Kúgiov , Dominum , nos ipsis vero servos ve-
stros propter Jesum Rom. XV : 18. Non ausus sum
loqui quidquam eorum , quæ Christus per me non effe-
cit. Audacia ergo est quidquam ex se in rebus fi-
dei præcipere , Christianos cogere ad præcepta
sua probandum , ceu divina profitendum , Do-
minum Jesu negare , se fidelibus tanquam Domi-
num obtrudere. Apostoli erant sine controversia
summi Ministri Jesu Christi , attamen servos se
habuerant , præstiterant , serviverant illo tempo-
re , quo Christus terram jam visibiliter reliquerat.
Non cogitaverant se absente Domino vicarium
Dominum gerere. Perrexerant servire & credere
Dominum invisibiliter adesse , dominari 1. Cor.
V : 4. *Quintum. Inductio partium , quæ Reli-*
gionem Christianam constituunt , quæque omnes
ab Auctoritate Filii Dei dependent , non vero ab
Auctoritate Ecclesiæ aut Ministrorum. Tales sunt
Dogmata , Mysteria , quæ Filius Dei revelat , cui
vult Matth. XI: 27. Is solus habet verba vitæ
æternæ Joh. VI: 68. Solus audiendus , specia-
tim in controversiis Matth. XVII: 5. quippe is
unicus Doctor , Matth. XXIII: 8, 10. Ecclesia er-
go constans ex hominibus non habet jus cum au-
ctoritate docendi , decidendi. Eiusmodi doctrina
esset humana , ejus Ecclesiæ , quæ in sacris male
audit , Matth. XV: 9. quæque unicum Domini-
um Christi negat Coloss. II: 6 - f. Dein præcepta
moralia , evangelica , interna , spiritualia , qualia

pro-

prostant Matth. V, VI, VII, XVI: 24. Rom.
 VII: 12. qualia a solo Domino Ecclesiæ præcipi-
 untur Matth. XXVIII: 20. Si Ecclesia, ejus
 Ministri præcipiunt in nomine Christi ea, quæ
 Christus præcepit, præcepta sunt honoranda, præ-
 standa. Non item, si præcipiunt propria aucto-
 ritate, multo minus si præcepta Ecclesiæ tollunt
 præcepta Dei, Matth. XV: 6. Coloss. II: 20- f.
 Insuper *Cultus internus*, *externus*. Dominus præ-
 scribit rationem colendi, non vero permittit, ut
 subditi eum colant, qua ipsi volunt ratione. Ta-
 lis cultus est ἐθελοθρησκεία, quæ in sacris rejici-
 tur. Coloss. II: 23. Unde Christus præscripsit cul-
 tum internum Joh. IV: 24. externum Baptismum
 & S. Cœnam Matth. XXVI: 26-27. XXVIII: 19.
 Essentialia sunt sancte tenenda. Quare Paulus Ec-
 clesiam Corinthiacam reprehendit, recedentem a
 prima Cœna, Prototypo, revocavitque ad ἀρχὴν,
 I. Cor. XI: 23. Denique *vaticinia* de fatis mundi
 & Ecclesiæ, tum in terra, tum in cœlo postu-
 lant divinum Principium. Hominum nemo ex
 se futura prædicere valet, imo nequidem cum au-
 toritate interpretari, ceu destitutus lumine pro-
 phetico ad prævidendum & certo explicandum.
 Ecclesiæ partibus deditæ communiter sibi favent.
 Tandem *promissiones* & *intermissiones* bonorum,
 malorum, æternorum, divinorum, spiritualium,
 quæ vero Ecclesiæ frœna, calcaria, mu-
 nimenta sunt. Tales promissiones, interminis-
 siones solius Dei sunt in promittendo, minando,
 conferendo, infligendo. Promissiones, intermis-
 siones, bonorum, malorum, corporalium,
 terrestrium sunt regnorum hujus seculi. Ultimo
 ratio Ecclesiam colligendi, regendi, disciplinam ecclesia-
 sticam

sticam exercendi. Collectio Ecclesiæ instituitur Evangelium prædicando , ingentia beneficia divina resipiscentibus , credentibus , pie viventibus in nomine Christi promittendo , illos , qui de veritate convicti sunt , & in Ecclesiam lubenter recipi volunt , admittendo. Recepti pari modo Verbo , Sacramentis & Spiritu reguntur , si qui verbum Evangelii rejiciunt , erroribus & vita scelerata Ecclesiam offendunt & moniti non desistunt , in nomine Christi , observatis gradibus , reprehenduntur , a privilegiis Ecclesiæ suspenduntur , tandem prorsus excommunicantur. Hæc omnia sine fraude , affectibus carnalibus , brachio seculari unice juxta Verbum Dei in nomine Jesu Christi , armis spiritualibus , fide & precibus sincere suscipiuntur , aguntur , prout ratio Regni Cœlorum , exemplum Domini Jesu Christi , leges ejus & præxes primitivæ Ecclesiæ poscunt. Omnis coactio , carceres , relegationes , multæ pecuniariæ , multo magis violenta supplicia abesse debent. *Sextum.* Similitudines sacræ , sub quibus Ecclesia propontitur , hoc ipsum poscunt. Similitudines vero sunt *Ovile* Joh. X: 16. *Exercitus* , *Militia* 2. Cor. X: 4. *Navis* Matth. VIII: 24. *Domus* 1. Tim. III: 15. *Civitas* Apoc. III: 12. *Regnum* Marc. I: 15. In ovili est unus Pastor. In exercitu unus dux. In navi unus gubernator. In domo unus Dominus , Pater familias. In civitate unus Consul. In Regno unus Rex. Quod nunc probe attendendum. Pastor ille unus est Jehova , Filius Dei Psalm. XXIII. 1. Joh. X: 11. Ezech. XXXIV: 23. Dux unus est idem Filius Dei sedens ad dextram Patris Heb. XII: 2. Act. V: 31. Gubernator unus est Dominus maris & ventorum Matth. VIII: 27. Pater unus est ,

Pater

Pater æternitatis Matth. XXIII: 9. Jes. IX: 5. Dominus domus Dei unus Hebr. III: 5, 6. I. Tim. III: 15. Consul unus vel summus magistratus civitatis Dei solus Filius Dei est, Hebr. XII: 22, 23. Jes. IX: 5. Denique Rex ille unus est Rex Regum, Apoc. XIX: 16. Unde firmiter sequitur illos, qui stant pro Hierarchia Ecclesiastica ex his similitudinibus nullum prorsus hypotheseos suæ fundatum sumere posse, (uti sumere solent), quin contrarium ex iis probari. Etenim Pastor, Dux, Rex est solus Deus, Filius Dei. E. oves, milites, navis, domus, civitas, regnum dependent a voluntate, regimine Dei, Filii Dei. *Dices: Similitudines has inferre Hierchiam Ecclesiasticam; Pastores, Duces, Gubernatores, Patres familias, Consules, Reges esse Ministros Ecclesiæ, Episcopos &c. Has relationes esse honorificas Doctoribus & Auditoribus Christianis v. Dissert. cit. p. 27.* R. Sed quo jure? Quibus solidis argumentis? Periculosem est ex similitudinibus non in nexu, juxta substratam materiam spectatis, argumentari ludente phantasia nonnisi & honori suo velificari velle. Solæ similitudines, comparationes nihil probant, aptæ, vel potius ineptæ, sunt ad contrarios sensus fingendum. Si similitudines allatae referendæ ad Hierarchiam Ecclesiasticam ob majorem honorem, rectius referuntur ad Hierarchiam divinam, cœlestem, ceu qua nihil gloriosius, potentius ad honorem, robur, solatium & salutem Ecclesiæ Christianæ. Tanto magis, quia Verbum Dei præit, & clarissime testatur (ut ex testimoniis allegatis constat) Deum esse Pastorem, Ducem, Gubernatorem, Dominum, Consulem & Regem Ecclesiæ *ἐν δυνάμει* unicum, omnipræsentem, omniscium, omnipotentem, infallibilem,

æter-

æternum, independentem. Supra modum additius hypothesi Hierarchiæ Ecclesiasticæ non tamen audebit negare, gloria hæc in sacris de Deo, Filio Dei in Jesu Christo judicari. Nec audebit negare, Hierarchiam divinam, cœlestem longissime superare Hierarchiam ecclesiasticam, terrestrem, ex hominibus varie laborantibus constantem. Quæ ergo ratio quod illam, in Sacris fundatam præterream, negligam, negem; caput, in quo omnis plenitudo divinitatis corporaliter habibat, non firmiter teneam: adhæream vero capiti, quod nequidem sibi prospicere potest expositumque omnibus miseris fatis, quibus homines vilissimi, si ad essentialia attendis. Terribile ejus robur tantum consistit in Brachio seculari, quod etiam Ecclesiæ Turcicæ, Ethnicæ possident. Regnum Dei consistit *in divinitate* spirituali, divina. Accedit quod quædam similitudines prorsus non quadrent in Hierarchiam ecclesiasticam; Aliæ sensu exili. Non quadrant. Ministri Ecclesiæ non sunt reges visibles in regno visibili: Servi sunt, servitium, quod fide præstatur, eorum maxima est gloria Matth. XX: 22 - 29. *Dices: sunt tamen reges spirituales.*
 R. Optime; sed tales quoque sunt laici. Nemo ægre feret potestatem Hierarchiæ spiritualem. Sed experimentum det Christi e se loquentis, Apostolorum, speciatim Pauli instar 2. Cor. XII: 3. Abstineat ab armis mundanis, carnalibus. Nec Ministri Ecclesiæ sunt *Domini domus Dei*. *Moses*, quantus vir! *fidus erat in tota domo Dei TANQUAM FAMULUS*. *Christus vero tanquam Filius super dominum suam* Hebr. III. Nec gubernatores navis Ecclesiæ a fluctibus & procellis diaboli, dæmonum, mundi circumagitatae. Non minor quam divina potentia, sapientia poscitur ad navim Ecclesiæ

clesiæ inter tot & tantos fluctus , procellas regendum , conservandum & ad portum feliciter ducentum . Profecto si gubernator Ecclesiæ navim suam per brevissimum tempus non gubernaret , gubernandam vero relinquaret Petro vel putatitiis successoribus ejus , mox alte clamarent : *Domine ! Salva nos. Perimus.* Matth. VIII: 25. Apostoli periti nautæ haud pares erant navi naturali regendæ . Quanto minus sufficerent Ecclesiæ in mari mundano gubernandæ , etiam summi ac numero plurimi Ministri . Deus solus in medio navis rector est Psal. XLVI: 2-7. Nec denique duces sunt exercitus Dei . *Jehova Vir Bellator. Jehova Nomen ejus* Exod. XV: 4. Cantat humilis Moses nec sibi gloriam dat . Ministri pastores quidem audiunt , sed subordinati , dependentes semper & in omnibus a Pastore Jehova , principe pastorum . Psal. XXIII: 1. 1. Petr. V: 4. Ephes. IV: 11, 12. Act. XX: 28 .

Atque ita , ut existimo , fortiter probavi Princípium Nomothesiæ Christianæ divinum : Poscit enim natura Ecclesiæ , quæ Regnum Dei dispersum per universum orbem , qualis postulat Legislatorem , Interpretem , Judicem spiritualem , omnipræsentem , omniscium , omnipotentem , sanctum , sapientem , infallibilem , plenum gratia , & ut paucis dicam , divinum . Poscit dein clarissime Verbum Dei tum in genere 2. Petr. I: 19. 2. Tim. III: 16. Esaj. VIII: 20. tum in specie ob titulos , quos Scriptura Filio Dei attribuit , Testimonia Patris , Filii , Spiritus S., Apostolorum hoc de themate , inductionem partium , quæ Religionem Christianam consti- tuunt , similitudines . Finio hanc sectionem cum voto Ecclesiæ , Jes. XXXIII: 22 .

Jehova est Judex noster. Jehova Legislator noster.

Jehova Rex noster. Hic salvabit nos.